
Medisinsk overaktivitet under lupen

AKTUELT I FORENINGEN

TOR MARTIN NILSEN

tor.martin.nilsen@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

– Overbehandling og overdiagnostikk berører oss alle – friske som syke, sa president Marit Hermansen da Legeforeningen, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet arrangerte konferanse om medisinsk overaktivitet.

HOS DIREKTORATET: Det er viktig at myndighetene lytter til fagmiljøene, de som står i den daglige driften og de vanskelige vurderingene, sa president Marit Hermansen.
Foto: Tor Martin Nilsen

Konferansen den 6. februar ble åpnet av Marit Hermansen, assisterende helsedirektør i Helsedirektoratet, Olav Valen Slåttebrekk, og direktør for Folkehelseinstituttet, Camilla Stoltenberg. De var enige om at medisinsk overaktivitet er et viktig felt med både helsepolitiske, kliniske og akademiske implikasjoner – og at spørsmål knyttet til dette blir stadig mer aktuelt.

Det var derfor ikke overraskende at konferansen tiltrakk seg mange beslutningstakere innen helsepolitikk, helseadministrasjon, pasient- og brukerorganisasjoner og akademisk. Tilhørerne fikk både oppdatert kunnskap og erfaringer om hvordan budskapet «for mye medisin» blir mottatt av pasienter og brukere.

– Når vi blir syke skal vi få riktig behandling ut fra vår diagnose. I tillegg skal legen ta hensyn til andre sykdommer, vårt personlige sykdomsforløp og egne ønsker om behandling. Vi har de siste årene sett en økende interesse for medisinsk overaktivitet fordi dette er problematisk på flere måter; både økonomisk, for kvaliteten og av etiske hensyn. Jeg vil derfor takke Norsk forening for allmennmedisin sin faggruppe om medisinsk overdiagnostikk for at de tok initiativet til denne viktige konferansen, sa Hermansen i sitt innlegg.

Myndighetenes signaler

Innen medisinsk overaktivitet snakker man ofte om drivere – det som påvirker graden av overforbruk eller underforbruk. Marit Hermansen trakk frem myndighetene, helseindustrien, mediene og fagmiljøene som fire av de viktigste driverne.

Gjennom politiske styringssignaler og valg av finansieringsmodeller legger myndighetene føringer for hvilke prioriteringer som gjøres og hvordan helsetjenestene drives hver dag.

– Jeg tviler ikke på at myndighetene ønsker å gjøre de beste valgene, det som gir riktig hjelp til de som trenger det mest og best mulig utnyttelse av samfunnets ressurser. Derfor er det viktig at myndighetene lytter til fagmiljøene, de som står tettest på pasientene og de vanskelige vurderingene. Det er vi som kan fortelle om tiltakene som innføres har ønsket effekt eller om noe må justeres, understreket Hermansen.

Industriens ansvar og påvirkning

Industrien står bak utstyret, medikamentene, metodene og systemene som benyttes i helsevesenet. Det gir dem også et stort ansvar, påpekte presidenten.

– Industrien har en helt sentral plass i vårt moderne helsesystem, og har bidratt til å utvikle tjenestene til det de er i dag. Jeg mener likevel at vi i for stor grad har en industri som også markedsfører utstyr og medikamenter som gir liten helsegevinst eller som vi ikke har bruk for. Vi mener derfor at det må stilles tydelige krav til industrien om at de er sitt ansvar og sin rolle bevisst i arbeidet med å redusere medisinsk overaktivitet, sa Hermansen.

Medienes rolle

Mediene har en sentral rolle i formidlingen av kunnskap, også innen helsesektoren. I den sammenheng trakk Hermansen frem utfordringene som dukker opp når mediene ikke i tilstrekkelig grad tar innover seg ansvaret de har når de formidler sykdomsrisiko og behandlingsalternativer.

– Norsk journalistikk blir jevnlig kritisert for å skremme og bidra til helseangst, unødvendig bekymring og hyppigere kontakt med legetjenestene. Men ansvaret for at informasjonen blir korrekt, ligger ikke kun hos journalistene. Forskere, myndigheter, pasientforeninger og helsepersonell har også et ansvar for at tall presenteres på en nøytral måte og at man ikke bidrar til tabloide overskrifter som skaper unødvendig frykt, forklarte Hermansen.

Fagmiljøene må være i front

Hermansen poengterte til slutt at overutredning, overdiagnostikk og overbehandling, er og blir et profesjonelt ansvar.

– Legeforeningen har over flere år jobbet med medisinsk overaktivitet. Både gjennom vår egen kampanje «Gjør kloke valg», men også gjennom andre tverrfaglige samarbeid i spørsmål om kvalitetsarbeid, forskning og globale trender. Norske leger tar i dag en stor del av ansvaret for å få ned overdiagnostikk og overbehandling. Og sånn skal det også være. Dette er på mange måter en nødvendig selvransakelseskampanje. For det å gjøre kloke valg i helsetjenesten, handler om forbedring og sikkerhet, ikke om sparing, avsluttet Marit Hermansen.

Publisert: 16. mars 2020. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 6. februar 2026.